

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Β΄ ΚΥΚΛΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΤΕΕ 2005

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

*Θουκυδίδης
Ιστορία Γ, 82-82*

Με τέτοιες ωμότητες προχώρησε ο εμφύλιος πόλεμος και φάνηκε ακόμα πιο άγριος, καθώς ήταν ο πρώτος στην Ελλάδα· αργότερα βέβαια όλος ο ελληνικός κόσμος, μπορεί να πει κανείς, αναστατώθηκε, καθώς εχθρότητες υπήρχαν σε κάθε τόπο ανάμεσα στους αρχηγούς των δημοκρατικών, που προσκαλούσαν για **υποστήριξη** τους Αθηναίους, και τους ολιγαρχικούς, που απευθύνονταν στους Λακεδαιμονίους. Και όσο ήταν ειρήνη, εκτός που δεν είχαν αφορμές, δεν ήταν κι έτοιμοι να ζητήσουν την επέμβασή τους, τώρα όμως που άρχισαν να πολεμούν μεταξύ τους και κάθε μια παράταξη είχε την υποστήριξη των συμμάχων της, κοίταζε πώς να κάνει κακό στους αντιπάλους και με το χτύπημα αυτό να τους προσεταιριστεί· έτσι χωρίς πια **προσχήματα** παρέχονταν οι ενισχύσεις σ' όσους ήθελαν να προκαλέσουν πολιτικές αναταραχές.

Κι από τον εμφύλιο σπαραγμό έπεσαν στις πόλεις πολλές και **δεινές** συμφορές που, όσο η φύση του ανθρώπου μένει η ίδια, έτσι συμβαίνουν και θα συμβαίνουν πάντα, άλλοτε πιο άγρια κι άλλοτε πιο ήπια, με διαφοροποιήσεις ως προς τις μορφές τους, ανάλογα δηλαδή με το πώς εκδηλώνονται κάθε φορά οι **μεταβολές** των συνθηκών. Γιατί τον καιρό της ειρήνης και σε καλές εποχές και οι πόλεις και τα άτομα σκέφτονται ορθότερα, αφού δεν παρασύρονται σε ακούσιες βιαιότητες· ενώ ο πόλεμος περιορίζοντας σιγά σιγά τις καθημερινές ανέσεις γίνεται δάσκαλος της βίας και τον ψυχικό κόσμο των πολλών τον διαμορφώνει σύμφωνα με τις συνθήκες που τότε επικρατούν. Απλωνόταν λοιπόν ο εμφύλιος στις πόλεις και όσες για οποιαδήποτε αιτία είχαν αργήσει να μπουν σε τέτοιες αναταραχές, μαθαίνοντας το τι είχε συμβεί αλλού, πήγαιναν ακόμα μακρύτερα σε συλλήψεις νέων σχεδίων, σε επιθετικά τεχνάσματα όσο και ασυνήθιστες εκδικήσεις.

Επίσης την καθιερωμένη σημασία των λέξεων για τις ανθρώπινες πράξεις την άλλαξαν κατά πώς τους βόλευε. Έτσι το παράτολμο θάρρος το ονόμασαν παλικάριά από αγάπη στο σύντροφο, την προνοητική αναβλητικότητα εύσχημη δειλία, τη σωφροσύνη πρόσχημα ανανδρίας και τη συνετή αντιμετώπιση κάθε πράγματος νωθρότητα για το καθετί· την παράφορη ορμή την κατάλεξαν στις αντρικές ιδιότητες και το να κάνει κανείς σχέδια εναντίον του εχθρού παίρνοντας τα μέτρα του το θεωρούσαν εύλογη πρόφαση για να τα εγκαταλείψει. Κι αυτόν που έδειχνε φανερά την αγανάκτησή του τον είχαν για άνθρωπο της παντοτινής τους εμπιστοσύνης, ενώ αυτόν που τον παρατηρούσε για τη συμπεριφορά του, τον έβλεπαν

ύποπτα. Κι αν κάποιος μηχανορραφούσε και τα κατάφερνε, τον χαρακτήριζαν έξυπνο, κι ακόμα πιο φοβερό στην εξυπνάδα, όποιοι μπορούσε να υποπτευθεί τις επιβουλές των αντιπάλων· αντίθετα αν κανείς κοίταζε από πριν πώς να μη χρειαστεί να κάνει τίποτε απ' αυτά, τον θεωρούσαν διασπαστή της πολιτικής του παράταξης, καταπτοημένο από τους αντιπάλους.

Γενικά επαινούσαν και όποιοι πρώτος έκανε το κακό προλαβαίνοντας αυτούς που σκόπευαν να κάνουν τέτοιες πράξεις και όποιοι παρακινούσε στο κακό αυτούς που δεν τόχαν καθόλου στο νου τους. Κι ακόμα, η συγγένεια είχε καταντήσει δεσμός πιο ξένος από τον παραταξιακό, επειδή μέσα στην κομματική παράταξη ήταν κανείς πιο πρόθυμος να ριχτεί αδίστακτα στον κίνδυνο· γιατί τέτοιου είδους πολιτικοί συνασπισμοί δεν επιζητούσαν να ωφεληθούν σεβόμενοι τους κείμενους νόμους, αλλά ν' αποκτήσουν περισσότερα οφέλη παραβιάζοντάς τους. Και στερέωναν τους δεσμούς πίστης μεταξύ τους όχι τόσο με το θείο νόμο όσο με τη συμμετοχή τους στην παράνομη δράση.

Τις ορθές προτάσεις των αντιπάλων για **συνδιαλλαγή** τις δέχονταν, για να προφυλαχτούν από τις αντιδράσεις τους, σε περίπτωση που είχαν οι αντίπαλοι την υπεροχή, και όχι από **γενναιοφροσύνη**. Και προτιμούσε κανείς να πάρει εκδίκηση για το κακό που του έκαναν, παρά να κοιτάξει από πριν να μη γίνει ο ίδιος θύμα. Κι αν καμιά φορά δίνονταν όρκοι συμφιλίωσης, για λίγο μόνο ίσχυαν, επειδή και τα δύο μέρη τους έδιναν μπροστά στο αδιέξοδο, μια και δεν είχαν πού αλλού να στηριχθούν· στην πρώτη όμως ευκαιρία, όποιος από τους αντιπάλους κατάφερνε πριν απ' τον άλλο να βρει το θάρρος του, αν τον έβλεπε αφύλακτο, τον εκδικιόταν με μεγαλύτερη ικανοποίηση για την ευπιστία του στους όρκους, παρά αν έπαιρνε την εκδίκησή του ίσια κι αντρίκια και συνάμα υπολόγιζε την ασφάλειά του και το γεγονός ότι νικώντας με δόλο έγγραφε στο ενεργητικό του ένα κατόρθωμα εξυπνάδας.

Οι περισσότεροι άνθρωποι προτιμούν να τους αποκαλούν επιτήδειους όταν είναι φαύλοι, παρά αφελείς όταν είναι τίμιοι: για το δεύτερο αισθάνονται ντροπή, ενώ για το πρώτο καμαρώνουν. Αιτία για όλα αυτά είναι η επιθυμία της εξουσίας που προέρχεται από την πλεονεξία και τη φιλοδοξία· κι απ' αυτά τα δύο πάλι απορρέει ο ζήλος των ανθρώπων όταν έχουν μπει σε εμφύλιο πόλεμο. Γιατί όσοι στις πόλεις γίνονταν αρχηγοί των δύο αντίπαλων παρατάξεων, χρησιμοποιώντας ωραία συνθήματα, προβάλλοντας την πολιτική ισότητα του λαού οι μεν και τη σύνεση της αριστοκρατίας οι άλλοι, παρόλο που με τα λόγια υπηρετούσαν τα κοινά, τα θεωρούσαν ως βραβείο που τους ανήκε. Κι επειδή ο αγώνας τους ήταν με κάθε τρόπο να **υπερισχύσει** ο ένας του άλλου, αποτόλμησαν πράξεις φοβερές κι εκτέλεσαν την εκδίκησή τους με ακόμα σκληρότερο τρόπο· και δεν την έδειχναν μέσα στα όρια του δίκαιου και του συμφέροντος της πόλης, αλλά την καθόριζαν σύμφωνα μ' αυτό που πίστευαν ότι κάθε φορά ικανοποιούσε την παράταξή τους· κι ήταν έτοιμοι είτε με άδικες καταδικαστικές αποφάσεις είτε με βίαιη κατάληψη της εξουσίας να χορτάσουν τη **φιλοδοξία** της στιγμής. Το αποτέλεσμα ήταν καμιά από τις δύο μερίδες να μην κάνει χρήση των άγραφων νόμων της **ευσέβειας**, αλλ' αντίθετα όσους τύχαινε να κάνουν κάτι το μισητό, τους επαινούσαν με εύσχημες δικαιολογίες. Όσο για τους πολίτες που βρίσκονταν στο μέσο των δύο παρατάξεων έπεφταν θύματα και των δύο, είτε γιατί δεν αγωνίζονταν με το μέρος τους, είτε από φθόνο, στη σκέψη ότι εκείνοι μπορούσαν να επιζήσουν.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ Α'

1. Ο Θουκυδίδης χαρακτηρίζει τον πόλεμο «δάσκαλο της βίας». Να σχολιάσετε την άποψη αυτή του ιστορικού σε μια παράγραφο.
Μονάδες 10
2. Σε συνθήκες εμφυλίου πολέμου, κατά τον ιστορικό, οι ανθρώπινες σχέσεις μεταβάλλονται. Να αναφέρετε τρία παραδείγματα μέσα από το κείμενο.
Μονάδες 10

ΕΝΟΤΗΤΑ Β'

1. Με ποιον τρόπο γίνεται η ανάπτυξη στις παρακάτω παραγράφους:
«Κι από τον εμφύλιο σπαραγμό ... ασυνήθιστες εκδικήσεις».
«Οι περισσότεροι άνθρωποι ... μπορούσαν να επιζήσουν».
Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
Μονάδες 10
2. α. Να δώσετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:
υποστήριξη, δεινός, υπερισχύσει, μεταβολές, φθόνο.
Μονάδες 5
- β. Να γράψετε μια δική σας πρόταση με καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις (οι λέξεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε όποια πτώση και αριθμό θέλετε):
ευσέβειας, γενναιοφροσύνη, φιλοδοξία, προσχήματα, συνδιαλλαγή.
Μονάδες 5

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ'

1. Να αποδώσετε την περίληψη του παραπάνω κειμένου χωρίς δικά σας σχόλια σε 100 περίπου λέξεις.
Μονάδες 20
2. Στο κείμενο αυτό ο Θουκυδίδης επισημαίνει τις καταστροφικές συνέπειες του πολέμου, ο οποίος αποτελεί θανάσιμη απειλή και στην εποχή μας. Ως μέλος μιας φιλειρηνικής οργάνωσης συμμετέχεις σε μια συζήτηση με θέμα την ειρήνη και τον πόλεμο. Στην ομιλία σου να αναφέρεεις:
  - Ποια είναι η σημασία της ειρήνης στο σύγχρονο κόσμο;
  - Με ποιους τρόπους οι λαοί μπορούν να αντιδράσουν στο ενδεχόμενο ενός πολέμου;(450 - 500 λέξεις συνολικά).
Μονάδες 40

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ Α΄

1. Είναι γνώρισμα της ανθρώπινης φύσης η πλεονεξία, η διεκδίκηση αυτών που δεν κατέχει. Αυτό, όταν τηρείται το μέτρο, είναι σωστή πορεία σκέψης και ζωής. Ωστόσο, πολλές φορές η επιθυμία του αυτή μετατρέπεται σε αλόγιστη χρήση των παθών του. Τότε χρησιμοποιεί κάθε μέσο, και συνήθως τα αθέμιτα, για να ικανοποιήσει τα “θέλω” του. Σ’ αυτή την περίπτωση οι πολεμικές συγκρούσεις έρχονται να επιβεβαιώσουν τη σκληρότητα του χαρακτήρα, τη λατρεία του “εγώ”, την καταστροφή της ανθρωπότητας. Αν και στο παρελθόν πολλές φορές έχουμε διδαχθεί από παρόμοια αρνητικά φαινόμενα, εντούτοις επιμένουμε να τηρούμε τους «πολεμικούς» κανόνες, να ακούμε τις πολεμικές ιαχές, να υπακούμε στους πολεμικούς ταγούς.
2. (α) «τον καιρό της ειρήνης και σε καλές εποχές... ενώ ο πόλεμος ... γίνεται δάσκαλος της βίας»
(β) «Η συγγένεια είχα καταντήσει δεσμός πιο ξένος από τον παραταξιακό»
(γ) «στερέωναν τους δεσμούς πίστης μεταξύ τους όχι τόσο με το θείο νόμο όσο με τη συμμετοχή τους στην παράνομη δράση»

ΕΝΟΤΗΤΑ Β΄

1. (α΄ παράγραφος) αίτια – αποτελέσματα: Εμφανίζει τα αποτελέσματα (*απλωνόταν λοιπόν, έτσι συμβαίνουν και θα συμβαίνουν πάντα κ.ά.*) και τις αιτίες (*από τον εμφύλιο, γιατί*)
(β΄ παράγραφος) αίτια – αποτελέσματα: Εμφανίζει αποτελέσματα (*Το αποτέλεσμα ήταν...*) και αιτίες (*αιτία για όλα αυτά, κι επειδή*)
2. α. ενίσχυση, τρομερές, υπερτερήσει, τροποποιήσεις, ζήλια
β. ευσέβειας: Στην εποχή μας οι κανόνες ευσέβειας δεν τηρούνται από όλους.
γενναιοφροσύνη: Οι ήρωες του 1821 χαρακτηρίζονταν από τη φιλοπατρία και τη γενναιοφροσύνη τους.
γ. φιλοδοξία: Η άμετρη φιλοδοξία των νέων σήμερα είναι καθοριστικός παράγοντας της αποτυχίας στην επαγγελματική τους αποκατάσταση.
δ. προσχήματα: Προσπαθούσε με αερολογίες και προσχήματα να δικαιολογήσει τα αδικαιολόγητα.
ε. συνδιαλλαγή: Η ανάδειξή του στο ύπατο αξίωμα της πολιτείας ήταν προϊόν ύποπτων συνδιαλλαγών.

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ΄

1. Η εμφύλια σύρραξη δημοκρατικών και ολιγαρχικών στον αρχαίο ελληνικό κόσμο ανατάραξε τις τότε κοινωνίες. Επακολούθησαν συμφορές που πάντα θα υπάρχουν, όσο οι άνθρωποι σε καιρό πολέμου θα συμπαρασύρονται σε βίαιες πράξεις. Στη συνέχεια με παραδείγματα ο ιστορικός αποδεικνύει ότι σε εμπόλεμες καταστάσεις οι σημασίες των λέξεων αποκτούν νέο νόημα. Επίσης, επαινείται αυτός που πρώτος κάνει το κακό στον άλλο και αυτός που προτρέπει τους άλλους στο κακό. Τι προτάσεις των εχθρών οι άνθρωποι

αυτοί τις υιοθετούν, για να προστατευτούν από τις αντιδράσεις τους και όχι φυσικά από γενναιοψυχία. Ιδιαίτερα, προτιμούσαν να προκαλούν το κακό παρά να προφυλάσσονται μήπως οι ίδιοι κακοποιηθούν. Στους περισσότερους αρέσει η επιδεξιότητα και όχι η τιμιότητα. Όλες αυτές οι αλλαγές του χαρακτήρα έχουν μοναδική τους αιτία την αγάπη για την εξουσία, η οποία έχει την προέλευσή της στη φιλοδοξία. Οι αρχομανείς / φίλαρχοι δεν μετέρχονται ευγενικούς τρόπους, αλλά επαινούν όσους διαπράττουν μισητά πράγματα.

2.

Αγαπητοί συνομιλητές,

Όλοι γνωρίζουμε τις ολέθριες συνέπειες του πολέμου και πολύ περισσότερο στη εποχή μας, μια και με το πάτημα ενός και μόνο κουμπιού μπορούν να αφανιστούν από προσώπου γης ολάκερες πολιτείες. Και σε όλες αυτές τις αρνητικές καταστάσεις πως απαντούν οι πολίτες του κόσμου; Με διαδηλώσεις, ψηφίσματα, απεργίες, και εκβιασμούς μερικές φορές. Είναι όμως αυτές οι ενέργειες αρκετές, ώστε να προσφέρουν την ειρήνη στην παγκόσμια κοινότητα;

Ποια είναι η σημασία της ειρήνης στο σύγχρονο κόσμο;

Κοινωνία: ανάπτυξη των διαπροσωπικών σχέσεων, κοινωνική γαλήνη, εδραίωση των κοινωνικών ελευθεριών, διασφάλιση κοινωνικής συνοχής...

Πνευματικός τομέας: πολύπλευρη μόρφωση και καλλιέργεια, διαρκής και σφαιρική ενημέρωση, δεκτικότητα στις νέες ιδέες...

Πολιτικός τομέας: συμμετοχή στα κοινά, έλεγχος ηγεσίας, πολυφωνία, διάλογος, διασφάλιση της δημοκρατίας

Διεθνιστικός τομέας: ευκολία στην επικοινωνία των λαών και αλληλεπίδραση τους, δημιουργία υγιούς κοσμοπολιτισμού, διεθνοποίηση φαινομένων και προβλημάτων, προάσπιση ανθρωπίνων δικαιωμάτων...

Με ποιους τρόπους οι λαοί μπορούν να αντιδράσουν στο ενδεχόμενο ενός πολέμου;

- Διάλογος και επικράτηση της λογικής
- Ενεργοποίηση των πολιτών: διαδηλώσεις, απεργίες, διαμαρτυρίες
- Επαναπροσδιορισμός των αξιών
- Παιδεία
- Συνειδητοποίηση των αγαθών της ειρήνης
- Πίεση για τον περιορισμό των εξοπλισμών, ανάληψη ερμηνευτικών πρωτοβουλιών
- Ενίσχυση του δημοκρατικού πολιτεύματος
- Σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των λαών (εμπορικά, πολιτιστικά, αθλητικά)

Συγκεφαλαιώνοντας θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι η ειρήνη οφείλει να γίνει στόχος όλων μας. Απαιτείται λοιπόν συνειδητοποίηση της σημερινής κατάστασης και στη συνέχεια γρήγορες πρωτοβουλίες. Ο κόσμος είναι καλός, μπορούμε όμως να τον κάνουμε καλύτερο. Αρκεί να το θέλουμε.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας